

Quan al gener de 2011 aquest setmanari va entrevistar Vicent Moreno —qui, tres mesos abans, havia esdevingut president d'Escola Valenciana (EV)—, aquest mestre d'escola nascut a Massanassa ho tenia clar: “A Escola Valenciana ens agradaria no existir perquè això significaria que tot funciona bé”. Al País Valencià, però, les coses, pel que respecta al binomi català-ensenyament, no funcionen bé. Mentre a Catalunya i les Illes Balears l'ús del català com a llengua vehicular a les aules està normalitzat, al País Valencià és lluny d'assolir una situació igual. El català, cal reconèixer-ho, gaudeix d'una posició com mai abans l'havia tinguda —no caldria sinó, després de 40 anys de dictadura— però, si ha avançat a les aules, ha estat gràcies sobretot al voluntarisme d'un sector conscienciat de la comunitat educativa i dels pares i les mares que hi han cregut.

El resultat, 29 anys després que s'aprovara la llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (LUEV), és que menys d'un terç dels xiquets i joves valencians estudien en allò que s'anomena la línia en valencià, mentre que l'altre 70% restant ho fa en la línia en castellà, on l'idioma propi té una presència residual. L'objectiu que es marcava la llei —“[...] al final del cicles en què es declara obligatòria la incorporació del valencià a l'ensenyament, i qualsevol que haja estat la llengua habitual en iniciar els estudis, els alumnes han d'estar capacitats per a utilitzar, oralment i per escrit, el valencià en igualtat de condicions amb el castellà”—, doncs, és lluny d'assolir-se. La normalització del català a les aules valencianes continua sent una assignatura pendent. “En aquests anys entre tots hem anat fent camí, però encara som lluny del punt on aspiràvem a arribar”, certifica Bernat Valero, professor d'anglès i portaveu del sindicat STEPV.

En aquest context, el govern d'Alberto Fabra va aprovar el passat 3 d'agost un decret “pel qual es regula el plurilingüisme en l'ensenyança no universitària” o, el que és el mateix, un decret que regula la introducció de l'anglès com a llengua vehicular a les aules. El text aspira, sobre el paper, “a millorar la competència lingüística dels ciutadans

Assignatura pendent

Vint-i-nou anys després de l'aprovació de la llei d'Ús i Ensenyament en Valencià, menys d'un terç de l'alumnat del País Valencià estudia en l'idioma propi. L'absència d'una política de promoció decidida del català n'ha entrebancat la normalització i ha consolidat l'existència d'una “línia en castellà” on el valencià és residual. La decisió del govern Fabra d'aprovar un decret de plurilingüisme, per introduir l'ensenyament de l'anglès, podria ser el colp de gràcia.

PRATS, I CAMPS

i les ciutadanes de la Comunitat Valenciana, tant en llengües estrangeres com en valencià i castellà”. L’aposta plurilingüe del Consell, segons va afirmar la consellera María José Català, el dia que es donà llum verd al text, “provocarà inevitablement una millora en la seua competitivitat [la dels alumnes] de cara a la seua futura inserció laboral”.

El que fa el decret és, però, dinamitzar el model d’ensenyament vigent al País Valencià des que l’any 1983 el govern de Joan Lerma aprovà la LUEV. El nou esquema consolida les línies ja existents (línia en valencià i línia en castellà) i elimina el Programa d’Immersió Lingüística (PIL), que fins ara ha servit per a normalitzar l’ús del català a l’escola en zones amb majoria castellanoparlant. Amb el nou decret, els pares hauran de triar si volen que els seus plançons estudien en el Programa Plurilingüe d’Ensenyament en Valencià

o en el Programa Plurilingüe d’Ensenyament en Castellà. Com a mínim, s’impartirà en llengua estrangera la classe d’anglès i una altra assignatura. A l’espera que Conselleria aprobe les ordres que desenvolupen el decret (i que serviran per a detallar-ne l’aplicació), totes les persones consultades per a aquest reportatge adverteixen que “la introducció de la llengua estrangera s’ha fet a costa de llevar-li espai al valencià”. “No podem estar més d’acord que cal introduir l’ensenyament en llengua estrangera. És un objectiu molt desitjable —explica Vicent Brotons, de la Unitat per a l’Educació Multilingüe de la Universitat d’Alacant—. Ara bé, el problema són les formes. Amb aquesta reforma es corre el risc d’augmentar considerablement el fracàs escolar; disminuir el bilingüisme dels estudiants; promoure actituds negatives cap a la llengua pròpia de la Comunitat; disminuir l’estatus social del valencià; i no garantir, i fins i tot obstaculitzar, l’adquisició de l’anglès.” Brotons, com molts altres, va eixir dissabte passat al carrer per protestar contra les retallades i els atacs al català en l’educació pública. Per a aquest dissabte [quan aquesta edició ja estava tancada], la Plataforma per l’Ensenyament havia convocat manifestacions a les capitals de província del País Valencià.

Una llei coixa. Brotons, com molts altres, fou dels qui van veure en l’aprovació de la LUEV, l’any 1983, el punt d’arrancada per a normalitzar el català a les pissarres i la vida quotidiana. El País Valencià vivia una situació sociolingüística complexa, amb una *batalla de València* que havia convertit la qüestió idiomàtica en un tema molt sensible. El català es parlava amb normalitat a casa i al carrer, però mancava un instrument legal que li atorgara, almenys sobre el paper, el prestigi social que se li suposava en tant que llengua cooficial consagrada en l’Estatut d’Autonomia. A Euskadi, els bascos ja s’havien dotat el 1982 d’una llei de normalització de l’euscar; els següents els catalans, l’abril de 1983, i els gallecs el juny d’aquell any. Aquell mateix novembre, les Corts Valencianes, per unanimitat de totes les forces polítiques, aprovaren la llei d’Ús i Ensenyament del Valen-

cià. “El temps ha acabat donant-nos la raó: la LUEV era una llei de mínims i amb moltes limitacions, que, fins i tot, al contrari que les lleis aprovades en altres territoris, evitava d’usar la paraula *normalització*”, es lamenta Vicent Brotons.

En matèria educativa, va establir l’existència de tres tipus diferents de programes: el Programa d’Ensenyament en Valencià (PEV, d’aplicació en zones majoritàriament catalanoparlants i on totes les assignatures, excepte el castellà, s’imparteixen en català); el Programa d’Immersió Lingüística (PIL, d’aplicació en zones majoritàriament castellanoparlants i on totes les assignatures, excepte el castellà, s’imparteixen en català); i el Programa d’Incorporació Progressiva (PIP, d’aplicació en zones castellanoparlants i on es preveia que el centre anara incorporant assignatures en català a mesura que l’alumne avançara en l’itinerari escolar). Els dos primers —el PEV i el PIL— són allò que es coneix com “línia en valencià”; el tercer correspon a la “línia en castellà”.

L’absència d’una política de promoció de l’idioma propi per part de l’administració, però, ha provocat que el català a l’escola no haja avançat en la mesura que ho ha fet a Catalunya i a les Illes. “La LUEV era una bona llei —argumenta Vicent Moreno— però no es va desenvolupar ni aplicar correctament.” El pas del temps i la falta d’un impuls polític decidit han provocat que el Programa d’Incorporació Progressiva s’haja desvirtuat: tot i que, d’acord amb la LUEV, hauria de garantir que els xiquets isqueren de l’escola tenint les mateixes competències en castellà que en català, el fet cert és que en la majoria de casos en aquests programes només s’imparteix en català l’assignatura de valencià i coneixement del medi (i en molts casos, ni tan sols aquesta assignatura). El PIL ha esdevingut, *de facto*,

Només el 17% dels alumnes alacantins estudien en la línia en valencià, segons l’STEPV

“El decret de plurilingüisme entrebanca la normalització del valencià”

Vicent Moreno (Massanassa, l’Horta, 1957) és president d’Escola Valenciana, l’entitat cívica de referència en matèria d’educació i defensa de l’idioma al País Valencià.

—Quina és la seua opinió sobre el decret de plurilingüisme?

—Escola Valenciana ha estat participant en les diverses reunions a què ens ha convocat Conselleria i no estem gens satisfets pels resultats que ara s’han substanciat en el decret. Nosaltres, com la resta d’actors, havíem posat sobre la taula una sèrie de propostes que no s’han tingut en consideració. Hi ha hagut diàleg però no ens han fet gens de cas. Dit això, i estudiat el text normatiu, podem dir que el decret sobre plurilingüisme margina el valencià i no garanteix una millor competència en l’anglès per part de l’alumnat.

—La consellera Català ha dit que aquesta és “l’aposta més avançada en matèria de plurilingüisme” i que és una manera de promoure la “igualtat d’oportunitats dels valencians a l’hora d’aprendre una llengua estrangera”.

—S’omplin la boca parlant de plurilingüisme però el ben cert és que no s’han parat a llegir allò que diuen els experts a propòsit de quina és la millor manera d’aconseguir que els xiquets esdevinguen poliglots. Nosaltres considerem que és molt positiu prendre mesures per aconseguir millors competències lingüístiques de l’alumnat en anglès, però la consecució d’un

PRATS L'CAMPS

objectiu no pot amagar que el mètode no és l’adequat.

Escola Valenciana va presentar al febrer de 2011 una proposta d’Escola en Valencià Plurilingüe i Multicultural, que vam elaborar en col·laboració amb la Unitat d’Ensenyament Multilingüe de la Universitat d’Alacant. El nostre model té com a principi fonamental cuidar la llengua minoritzada i, a partir d’ací, proposa que la resta de llengües s’incorporen progressivament, perquè és l’única manera de garantir uns coneixements i un domini adequat de les llengües.

—Quin és, doncs, l’error del decret aprovat per Conselleria?

—El error ha estat no escoltar els experts. Perquè els experts el que diuen és que, si volem alumnes plurilingües, abans hem d’haver garantit el bilingüisme. I això no s’ha aconseguit al País Valencià perquè no s’ha potenciat suficientment l’idioma propi. El resultat, després de 29 anys de vigència de la LUEV, és que només el 30% de l’alumnat estudia dins dels programes en valencià. Així doncs, només el 30% de l’alumnat és realment bilingüe, perquè està demostrat que només els qui estudien en la línia en valencià adquireixen els coneixements adequats en valencià i castellà.

—Molts pares, però, veuen amb molt bons ulls la idea que els seus fills estudien un programes plurilingües.

—Nosaltres, com els pares, considerem que és molt bo que els xiquets isquen de l’escola sabent parlar anglès. La qüestió és, tanmateix, que als pares no se’ls explica que la millor manera d’assolir el multilingüisme és per la via del bilingüisme i que el bilingüisme passa per la immersió en valencià. Els pares estan molt condicionats per l’ambient i els missatges dels mitjans de comunicació i correm el risc que abracen l’anglès a costa de menystindre el valencià.

—Des del 2000 la matriculació en valencià s’ha estancat. L’ex-conseller Font de Mora va dir en el seu moment que això era perquè la demanda havia “tocat sostre”.

—Si des de l’any 1983 [any d’apro-

una línia en castellà, on el català té una presència tan testimonial com intranscendent. “Quasi 30 anys després de l’aprovació de la LUEV, no s’han aconseguit els resultats que es perseguien” es lamenta Bernat Valero del sindicat STEPV. Per a Valero la raó és que “la

Conselleria d’Educació ha dimitit de les seues obligacions” i “en un context sociolingüístic on predomina el castellà, ha deixat en mans del voluntarisme d’equips directius, pares i entitats cíviques l’avanç del valencià”. L’existència de les Trobades d’Escola Valenciana,

de fa més de mig segle, és una mostra d’aquesta resistència cívica.

EL TEMPS ha demanat a la Conselleria d’Educació les xifres de xiquets matriculats en línia en valencià i línia en castellà d’aquest curs però les dades no ens les han proporcionades. Tanma-

vació de la LUEV] el valencià ha avançat ha sigut, d'una banda, perquè els centres i els consells escolars s'han cregut el programa i l'han ofert al seu alumnat. D'una altra banda, perquè hi ha hagut una demanda social per part dels pares, que han vist que als centres on s'impartia les classes en valencià també hi havia renovació pedagògica.

El problema ha estat que el Programa d'Incorporació Progressiva [línies en castellà], que estava dissenyat per fer avançar progressivament el valencià i aconseguir una competència igual en valencià que en castellà, ha acabat convertint-se en una línia en castellà. Això ha passat en bona mesura perquè no hi ha hagut una política decidida a favor de la matriculació en valencià. Fins i tot hi ha escoles que demanen de fa quatre anys passar a fer Programa d'Ensenyament en Valencià sense que la Conselleria hi done el vist-i-plau.

—A llarg termini, quines seran les conseqüències de la implantació del sistema plurilingüe?

—A la llarga, l'aprovació d'aquest decret entrebancarà la normalització lingüística, ja que l'educació ha sigut un dels puntals sobre els quals s'ha assentat aquesta normalització. Sense l'esforç que s'ha fet per ensenyar la llengua a l'escola, el valencià no estaria tan viu com està ara. La tasca normalitzadora que ha fet l'escola no es pot mesurar. Avui existeix tota una generació que ha estudiat amb normalitat en valencià i que l'han convertit en el seu vehicle de comunicació. Si el valencià minva en la seua presència a l'escola, hi haurà un retrocés en altres esferes de la vida. El valencià no es pot permetre fer un pas enrere.

“La crisi econòmica, que és gravíssima, no pot amagar que també hi ha una crisi cultural i lingüística igualment greu”, advertix Tomàs Llopis, d'ACPV.

Representants de la Plataforma per l'Ensenyament, dijous passat a València

teix, les xifres que aporta Escola Valenciana, referents al curs 2010/11, poden servir d'informació. Segons aquesta entitat cívica, dels 450.000 alumnes dels cicles d'infantil i primària, 159.000 estudiaren en la línia en valencià, això és 35,2% del total. Pel que fa a secundària, 63.000 dels 314.000 joves matriculats reberen les classes en l'idioma propi. Globalment, un 29% de valencians són “de la línia”.

L'anàlisi de les dades indica que hi ha desequilibris molt importants entre trams educatius; entre centres públics i privats; i entre territoris. L'informe *De l'entrebanc a la involució*, publicat per l'STEPV l'any passat, en parla a bastament. Segons aquest estudi, només el 6,3% de les escoles privades ofereixen educació en català. Igualment, es constata una menor presència de línies en valencià en ciutats de més de 50.000 habitants i un fort desequilibri entre nord i sud: així, mentre a les comarques de Castelló el 61,1% de l'alumnat estudia amb els programes de PEV o PIL (és a dir, línia en valencià), el percentatge es redueix fins al 16,8% en el cas d'Alacant. L'informe també constata

que molts joves troben dificultats per a continuar estudiant en el seu idioma en fer el trànsit des de l'ensenyament primari al secundari (vegeu pàgines 19-20). “El sistema d'educació públic —es lamenta Bernat Valero, professor i portaveu de l'STEPV— no sols no actua com a garantia d'igualtat d'oportunitats de l'alumnat, sinó que en facilita la discriminació per qüestions de llengua, i consolida un sistema fracturat i discontinu.” L'objectiu de la LUEV —aconseguir que tots els valencians, en eixir de l'educació obligatòria, tingueren uns coneixements equiparables en català i castellà— és quimèric.

L'obsessió poliglota. A aquest problema s'afegeix ara l'entestament de la Conselleria d'Educació a introduir l'anglès com a llengua vehicular d'algunes assignatures. La idea no és nova i, de fet, fa temps que ronda pels despatxos de Conselleria, des d'on s'han fet tota mena de peripècies per fer calar la idea entre l'opinió pública que cal introduir la llengua de Shakespeare, siga com siga. Alejandro Font de Mora en fou màxim valedor. L'ex-conseller d'Educació va voler implantar l'any 2008 l'assignatura d'educació per a la ciutadania en anglès, en una maniobra que va posar en peu de guerra a la comunitat educativa. El conseller es va veure obligat a fer marxa enrere, però, tanmateix, reobrí la caixa dels trons del juny de 2008 quan, essent conseller en funcions

i amb Camps entrampat judicialment, va etzibar la idea de copiar el “model gallec”. Es tractava d'impartir un únic model, on el 33% de les assignatures foren en castellà, el 33% en català i el 33% en anglès. La iniciativa, en els termes plantejats per Font de Mora, va quedar en aigua morta tan bon punt José Císcar (actual vice-president, predecessor de Maria José Català) va instal·lar-se en el Departament d'Educació.

D'aleshores ençà, però, l'actual inquilina de la conselleria ha estat mantenint reunions amb els agents educatius i les entitats cíviques, ja que l'aplicació del multilingüisme es considera en l'esfera del PP un objectiu irrenunciable del seu programa electoral. El resultat de les converses és l'actual decret de plurilingüisme, si bé els interlocutors de Conselleria es queixen que les seues propostes no s'han tingut en consideració. El text legal aprovat pel Consell és “una derogació solapada de la LUEV”, adverteix Tomàs Llopis, responsable de la secció d'ensenyament d'Acció Cultural del País Valencià (ACPV). “El que fa la reforma és atacar la LUEV en la seua línia de flotació i respon a l'objectiu del PP de –allà on governa– tractar de dinamitar les llengües pròpies”, es queixa aquest professor de valencià amb 32 anys d'experiència a l'esquena.

Bilingües, primer. A falta de desenvolupament, el decret estableix l'existència d'un Programa Plurilingüe d'Ensenyament en Valencià (PPEV) i d'un Programa Plurilingüe d'Ensenyament en Castellà (PPEC). Cada escola haurà de dissenyar el seu Projecte Lingüístic de Centre, on s'establirà la llengua base en la qual impartirà la majoria d'assignatures. Per a l'expert en multilingüisme Vicent Brotons, la nova normativa parteix d'un error: “El fet que hi haja un PPEC és una contradicció en si mateixa”. I argumenta: “El decret evita fer un diagnòstic de la situació actual. El que no pot fer és obviar la realitat sociolingüística de la comunitat. En aquest sentit, tots els estudis demostren que l'estatus de les llengües a la societat en condiciona l'adquisició i el desenvolupament. No podem pretendre que els alumnes assolisquen uns coneixements equilibrats en les tres llengües quan en la societat no tenen aquesta

Un grup d'escolars de primària al centre Comunitat Valenciana, a la ciutat de València.

presència equilibrada”. La proposta de la Unitat Multilingüe de la Universitat d'Alacant, on participa Brotons, implica eliminar el PPEC i impartir les classes en català i en anglès (a banda de l'assignatura de castellà) perquè “és l'única via per a garantir les competències en les tres llengües i sempre fent-ho amb una metodologia correcta”.

'English helpers'

A falta de professors amb coneixements en anglès, *english helpers*. Aquesta és la filosofia de la Conselleria d'Educació, que ha creat una nova figura docent per tal de cobrir les seues aspiracions anglòfiles. Es tracta dels *english helpers*, uns becaris que, per un sou de mil euros mensuals bruts, tindran per funció l'assistència lingüística en anglès als professors titulars. La creació d'aquesta figura representa, segons conselleria, “una oportunitat laboral per a gent desocupada”. El sindicat STEPV, en canvi, ha denunciat que la contractació de becaris és una forma de “disfressar una autèntica prestació de serveis sota la figura de pràctiques professionals”, a més de suposar una degradació de la figura del docent.

Aquest professor i expert recorda, a més, que el que els estudis assenyalen és que “només amb la immersió en la llengua minoritzada es garanteix el bilingüisme i que, a partir d'aquest, és més fàcil l'aprenentatge d'altres idiomes” i posa com a exemple el col·legi Gabriel Miró, de Calp, on de fa més de 15 anys s'imparteixen les classes en valencià i s'ha introduït també l'anglès. “Al principi trobarem resistència dels pares”, explica el director, Jaume Fullana. Molts dels progenitors dels alumnes eren castellanoparlants o fills d'estrangers (el centre compta amb alumnes de 14 nacionalitats), que no veien del tot clar que els seus fills estudiaren en la llengua d'Ausiàs March. Finalment, Fullana i el seu equip pogueren tirar endavant el seu projecte i “avui molts dels qui no hi estaven d'acord, en el trànsit a secundària, els han apuntat a la línia en valencià”. “Per a fer aquest tipus de propostes educatives cal coherència en totes les etapes; altrament, tots els esforços queden en no res”, apunta.

Coherència i respecte, precisament, és el que li van demanar dissabte milers de persones a la Conselleria d'Educació. “La crisi econòmica, que és gravíssima, no pot amagar —diu Tomàs Llopis, d'ACPV— que també hi ha una crisi lingüística i cultural igualment greu, que ells mateixos estan provocant i a la qual cal donar resposta”.

Violeta Tena